https://doi.org/10.52673/18570461.26.1-80.23
CZU: 78.071.1(478);780.6

TEHNICILE EXTINSE LA ACORDEON CA REPERE CONCEPTUALE ȘI INTERPRETATIVE ESENȚIALE ÎN CICLUL *EXPANDING SPACE* PENTRU ACORDEON SOLO DE GHENADIE CIOBANU

Doctorand **Sergiu MÎRZAC**
E-mail: serlem2010@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5154-023X
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
© 2026. Drepturile de autor aparțin autorului. Licență: CC BY 4.0.

EXTENDED TECHNIQUES ON THE ACCORDION AS ESSENTIAL CONCEPTUAL AND INTERPRETIVE REFERENCES IN THE *EXPANDING SPACE* CYCLE FOR SOLO ACCORDION BY GHENADIE CIOBANU

Summary. The article is dedicated to the solo accordion cycle *Expanding Space* written between 2021–2022 by the renowned composer Ghenadie Ciobanu and represents a musicological and interpretative study of this creation. The author focuses on the lyrical-philosophical dimension and the original character of the sound of the two pieces of the cycle, due in particular to the exploration of the expressive potential of the accordion. An essential aspect of the analyzed creations is the integration into the compositional writing of the extended techniques specific to the accordion, which Gh. Ciobanu puts at the service of expressiveness: *clusters*, *tremolo*, *bellow shake*, *glissando*, *note bending*, *percussive procedures*, etc. These are not gratuitous artifices, but means of semantic dynamization of the musical discourse. Their expressive impact – from the shock and turmoil of the culminations to the finesse of the lyrical nuances – highlights the potential of the accordion as a versatile instrument in contemporary music, confirming, once again, the fact that Gh. Ciobanu maintains his status as an innovator of his generation, his music offering the performers real technical and artistic challenges, while offering the listener, a deep and captivating aesthetic experience.
Keywords: extended techniques, accordion, Ghenadie Ciobanu, *Expanding Space*.

Rezumat. Articolul este dedicat ciclului pentru acordeon solo *Expanding Space*, compus în perioada 2021–2022 de reputatul compozitor Ghenadie Ciobanu, și reprezintă un demers muzicologic și interpretativ asupra acestei creații. Autorul își îndreaptă atenția asupra dimensiunii lirico-filosofice și asupra caracterului original al sonorității celor două piese ale ciclului, datorată în special explorării potențialului expresiv al acordeonului. Un aspect esențial al creațiilor analizate îl constituie integrarea în scriitura componistică a tehnicilor extinse specifice acordeonului, pe care Gh. Ciobanu le pune în serviciul expresivității: *clustere*, *tremolo*, *bellow shake*, *glissando*, *note bending*, *procedee percutive* ș.a. Acestea nu reprezintă artificii gratuite, ci mijloace de dinamizare semantică a discursului muzical. Impactul lor expresiv – de la șocul și zbuciumul culminațiilor până la subtilitatea nuanțelor lirice – evidențiază potențialul acordeonului ca instrument polivalent în muzica contemporană, confirmând, o dată în plus, faptul că Gh. Ciobanu își păstrează statutul de inovator al generației sale. Muzica sa oferă interpreților adevărate provocări tehnice și artistice, iar ascultătorului o experiență estetică profundă și captivantă.
Cuvinte-cheie: tehnici extinse, acordeon, Ghenadie Ciobanu, *Expanding Space*.

INTRODUCERE

Compozitorul Ghenadie Ciobanu (n. 1957), cunoscut ca un creator care transcende limitele convenționale ale muzicii, îmbinând curajul inovației cu respectul pentru rădăcinile culturale, promotor al muzicii contemporane și reputat reprezentant al școlii componistice moldovenești, abordează în creația sa o paletă largă de genuri – de la lucrări simfonice și corale la muzică de cameră și piese pentru instrumente solo. La această din urmă categorie se înscrie ciclul din două piese pentru acordeon solo – *Expanding Space I* (2021, cu subtitlul *Fantasies – Scherzo* și *Expanding Space II* (2022), dedicate cunoscutului acordeonist virtuoz Radu Rățoi, care le-a și interpretat în premieră, în anii 2021 și 2022, la Sala cu Orgă din Chișinău.

Ciclul denotă preocuparea constantă a compozitorului de a investiga universul sonor, oferind abordări componistice originale legate de concepte filosofice profunde, precum omul în raport cu eternitatea, imensitatea cosmosului sau efemeritatea. În acest sens, cercetătoarea Irina Ciobanu-Suhomlin notează,

caracterizând noua creație a autorului: „jocul apariției misterioase și a răspândirii formelor materiale în spațiu, apariția și dispariția luminii este transmisă prin sunete și culori timbrale. Potrivit lui G. Ciobanu, procesul de apariție, creștere, schimbare și topire în spațiu a maselor sonore de diferite dimensiuni și densități evocă o asociere simbolică și în același timp mistică cu originea formelor de viață. Fenomenele timbrale și sonore apar și dispar, dar fundalul lor rămâne a fi mereu un anumit vid, perceput ca un gol constant și nemișcat al spațiului. Ideea de „contemplare a spațiului" în muzica modernă, după cum se știe, generează spectralismul și sonorica, asociate cu abordarea unor metode de compoziție corespunzătoare. Prin urmare, piesele abundă într-o varietate de procedee din arsenalul tehnicilor avansate de interpretare la acordeon" [1 p. 50].

Însuși compozitorul apreciază ciclul de piese *Expanding Space I* și *II* ca aparținând genului de *fantezie-scherzo*, care impune o structură liberă, neconvențională, caracterizată prin spontaneitate și printr-un caracter improvizatoric, amintind de fanteziile romantice ale lui F. Chopin sau R. Schumann: „Piesele din ciclul *Expanding Space* pot fi definite ca *fantezii-scherzo*, din punctul de vedere al genului, având la bază jocul apariției, difuzării și transformării sonorităților", mărturisește compozitorul într-un interviu acordat autorului în procesul de lucru asupra prezentului articol [2].

STRUCTURĂ, CONCEPT COMPONISTIC ȘI LIMBAJ MUZICAL

Partea I, conform subtitlului *Fantasies – Scherzo*, denotă un caracter viu, energic, axat pe ideea de „extindere" a spațiului sonor, de reprezentare a unui univers în expansiune dinamică, a unei „explozii" sonore, în care timbrul acordeonului este exploatat la maximum pentru a genera culoare și energie. Partea a II-a apare ca o antiteză, prin etalarea unei atmosfere misterioase și evanescente: indicații precum *Di nascosto, diffidente* sau *molto leggero, imponderabile, irreale*; *come fluttuando nella nebbia* sau *senza peso* conturează o stare de tensiune abia percepută, accentuând senzația că muzica „plutește în spațiu". În ansamblu, conținutul figurativ al părții a II-a, cu multe pasaje *pianissimo* și timbruri alternative, transmite ideea unui spațiu interior subtil și meditativ, în contrast cu vitalitatea extrovertită a primei părți.

Ambele piese ale ciclului sunt scrise în *formă monopartită*, însă doar în prima piesă putem delimita o articulare internă clară în trei secțiuni de caracter diferit: o secțiune introductivă în tempo lent, urmată de o secțiune centrală – un „nucleu dinamic", în care materialul sonor crește în complexitate – și o secțiune finală care readuce atmosfera contemplativă inițială. Astfel, forma primei piese conturează conceptul și dramaturgia lucrărilor, parcursul sonor fiind marcat de „mișcarea" de la contemplare și rarefiere sonoră către densitate sonoră, tensiune emoțională maximă și „întoarcerea" spre tăcere. Acest „arc" evolutiv continuă, deja la un alt nivel expresiv, în cea de-a doua piesă și completează în mod organic mesajul artistic al întregului ciclu.

Un aspect esențial al *conceptului componistic* al ciclului analizat îl constituie alternanța dintre sunet și tăcere. Gh. Ciobanu utilizează în mod deliberat pauzele lungi sau momentele de quasi-stază sonoră pentru a delimita frazele și secțiunile. Aceste tăceri expresive creează spațiu de respirație și anticipație, sporind contrastul față de episoadele sonore „dense". De exemplu, după secvențe aglomerate și tensionate, compozitorul introduce momente de liniște totală, potențând impresia de vid și suspendare temporală. Efectul este acela al unui „spațiu muzical vid", un vacuum în care „se nasc și se mișcă forme sonore ciudate". Această abordare componistică conferă lucrărilor un caracter evolutiv-ciclic: „izvorând" din liniște, discursul atinge puncte culminante și revine, într-un final, la tăcere. Din această perspectivă, piesele transmit o metaforă existențială – sunetele apar, se dezvoltă și apoi se topesc în tăcere, asemenea unor fenomene sau forme de viață efemere.
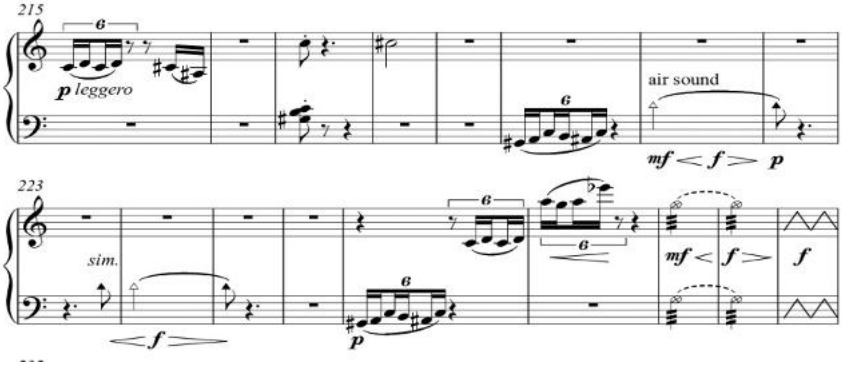
În acest sens, este interesant să evocăm aici o altă creație a compozitorului – *Tăcere albă* pentru ansamblu de 7 instrumentiști, scrisă în 1997, care constituie cea de-a treia piesă din ciclul *Studii sonore*. Muzicologul Irina Ciobanu-Suhomlin dedică acestei lucrări unul dintre articolele sale, în care dezbate tema tăcerii în muzică, atribuită în general post-modernismului muzical și, în particular, temei tăcerii, în creația compozitorului. „Din punctul de vedere al civilizației europene, mai ales al istoriei contemporane, tăcerea absolută este o stare a unei pauze statice nenaturale. Tăcerea e în stare să producă sunete, precum statica poate să impulsioneze mișcarea. Este o tăcere umplută până la margini de potențialitatea sunetului, o tăcere care acoperă totul. Tăcerea poate să aibă și densitate sonoră, în acel sens ca și culoarea albă: armonicele (spectrele) sunetelor se contopesc, se înmărmuresc, pentru ca în clipa următoare să se evidențieze în sunet (sau în sunetele ce se conțin în tot ce există în jur)", conchide autoarea [5, p. 24], iar aceste teze ne ajută să înțelegem mai bine atât interesul compozitorului pentru explorarea „tăcerii", ca o lume a începuturilor, într-un discurs acordeonistic original, cât și mesajul întregului ciclu.

În această ordine de idei, putem afirma că principiul formal al dezvoltării libere în ciclul *Expanding Space*, bazat pe explorarea valențelor sunetului și ale tăcerii, amplificat de atribuirea către genul de *fantezie-scherzo*, care implică libertate structurală, virtuozitate și contrast expresiv trimite la estetica sonoristică, subordonată ideilor de evoluție a materiilor sonore într-un continuum spațiu-timp. În ciclul analizat, acest concept se sprijină pe îmbinarea tehnicilor componistice de sorginte postmodernistă cu mijloacele extinse de expresivitate ale acordeonului contemporan, valorificate în mod original de compozitor, după cum vom detalia în secțiunile următoare.
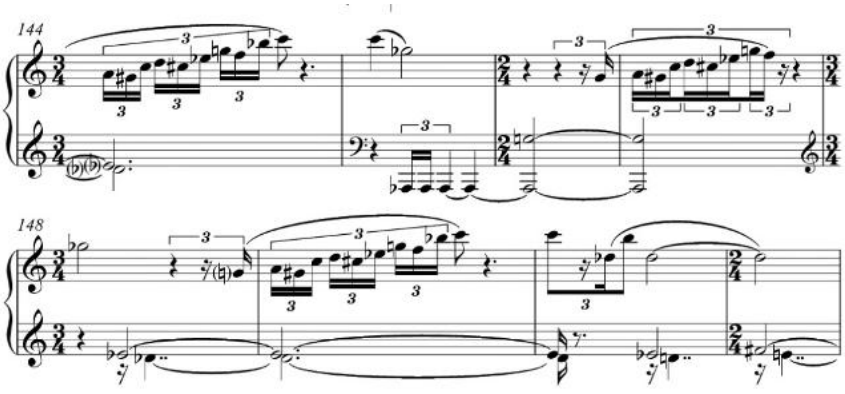
Abordarea filosofico-figurativă a ciclului analizat este exprimată prin intermediul unor *tehnici și procedee componistice* care susțin și dau coerență întregului demers. Astfel, putem observa aplicarea *principiului variației motivice și texturale continue*: elementele muzicale se transformă neîncetat, prin motive ritmice scurte sau aglomerări de sunete reluate pe parcursul lucrării. Compozitorul nu folosește o temă în sensul obișnuit al cuvântului, ci dezvoltă progresiv diverse fațete sonore: la început, sunetele apar izolat sau în aglomerări mici, ivindu-se gradat pe fundalul liniștii. „Apariția și coagularea sunetelor în forme sonore de diferite dimensiuni și densități au loc pe fundalul golului nemișcător al tăcerii – pauzelor", afirmă autorul [2]. Astfel, tăcerea (pauza) funcționează ca o componentă structurală fundamentală, un fundal static pe care se desfășoară evenimentele sonore.

Pe măsură desfășurării discursului, aceste nuclee sonore se extind – atât ca durată, cât și ca registru și intensitate – generând o creștere treptată a tensiunii muzicale. Materialul inițial este supus unor variații continue: motive scurte sau acorduri se repetă în contexte noi, cu modificări de dinamică, agogică sau ambitus, accentuând în mod sugestiv caracterul procesual de transformare și metamorfoză constantă. Prin urmare, principiul de dezvoltare motivică este prezent, însă nu în sens tematic tradițional, ci ca o evoluție organică a texturilor sonore. Variațiile implică transpoziții cromatice, modificări de ritm (augmentări/diminuări ale duratelor) sau schimbări de articulare și dinamică, reconfigurând, succesiv, contextele expresiv-figurative ale discursului și accentuând ideea de evoluție, care poate fi urmărită în următoarele exemple:

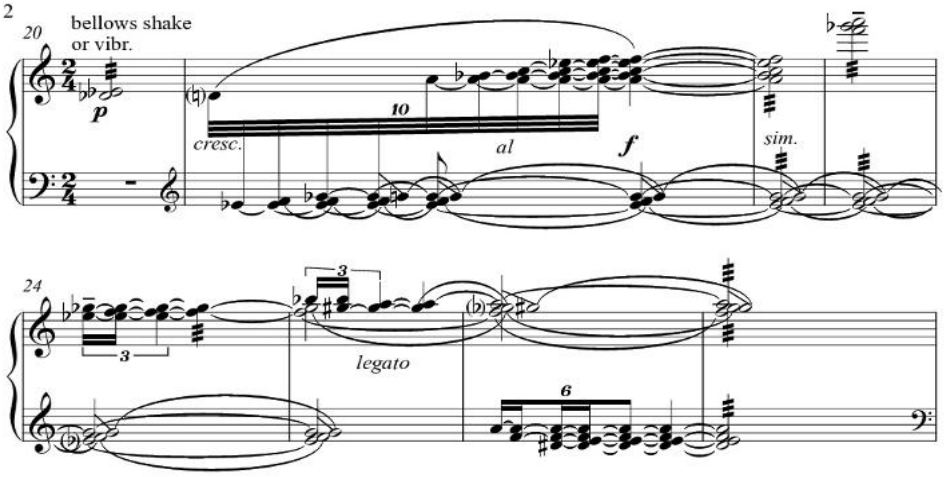
O altă trăsătură componistică esențială este *accentul pus pe parametrul timbral și pe sonoritatea „pură"*. Gh. Ciobanu își propune să creeze un „spațiu sonor extins", explorând sunetul și tăcerea în contextul unor texturi și culori timbrale diferite, folosind procedee asociate curentelor spectrale și sonoristice: aglomerări sonore (*clustere*), microintervale (prin *note bending*), efecte de rezonanță (*sunete de aer*, acorduri ținute în

Exemplul muzical nr. 1, mm. 215-231.

Exemplul muzical nr. 2, mm. 144-151.

Exemplul muzical nr. 3, mm. 20-27.

registrul grav care lasă în urmă armonice), toate contribuind la îmbogățirea paletei auditive [3; 4]. Partitura abundă în indicații de dinamică extremă și agogică flexibilă – structura muzicală nu este una strict metronomică, ci „vie", alternând segmente încadrate metric și momente amorfe pe plan ritmic (*pauze*, *coroane*) care amplifică dramatismul discursului.

În urma analizei *limbajului muzical* al ciclului *Expanding Space I, II* putem constata că Gh. Ciobanu nu aderă la niciun sistem tonal sau modal, în accepția tradițională – în schimb, explorează integral cromatismul și microtonalitatea, creând sonorități adesea disonante, de factură atonală. Paleta cromatică este extrem de bogată: de la intervale mici (secunde mărite, terțe micșorate etc.) care formează *clustere* dense, până la conglomerate sonore care includ aproape toate cele 12 sunete ale gamei; discursul fiind „saturat" de cromatisme, care însă nu au rol funcțional (nu există progresii armonice tradiționale), ci coloristic și expresiv. Astfel, prin renunțarea la ancorele tonale, compozitorul invită la contemplarea unui spațiu și timp „suspendat", la „plutirea" într-un spațiu indefinit. De altfel, titlul propriu-zis – *Expanding Space*, tradus ca *Spațiu în expansiune* – trimite atât la conceptul cosmologic de expansiune a universului, cât și la extinderea spațiului sonor perceput.

Totodată, limbajul sonor al pieselor denotă stări de mare intensitate: disonanțele puternice și neconcesive creează tensiuni dramatice, evocând neliniște și zbucium; pasajele *tremolo* și *bellow shake*, care intensifică vibrația sunetului, aduc un plus de frământare, în timp ce secțiunile lente, cu sunete lungi și pauze, induc o stare de introspecție. Contrastul dinamic dintre aceste stări este considerabil – de la *fortissimo* agresiv, strident, clocotind de energie, până la *pianissimo* abia șoptit, la limita audibilă. Succesiunea acestor segmente sonore contrastante pe plan dinamic sugerează spațiul, într-un continuu proces de dilatare și contractare. În același context, compozitorul folosește și registrele extreme ale acordeonului: discursul debutează în registrul grav, în care sunetele sunt abia percepute, extinzându-se treptat către acute strălucitoare.

Astfel, compozitorul acoperă un spectru larg de afecte muzicale: neliniște, angoasă existențială, dar și calm resemnat sau melancolie. Puterea sugestivă a limbajului muzical din *Expanding Space I, II*, deschis către multiple niveluri ale semanticii muzicale, inclusiv de ordin lirico-filosofic, poate fi încadrat în spațiul estetic al sonoristicii postmoderniste, care pune accentul pe sunet ca element spectral situat în „miezul" semantic al discursului. În acest sens, integrarea tehnicilor acordeonistice extinse, ca factor componistic esențial, a permis dezvoltarea unei palete timbrale originale și a conturat tendința autorului de a concepe muzica drept un peisaj sonor complex, bogat și profund expresiv, care îmbină explorarea sunetului și, implicit, a timbralității acordeonului, cu explorarea tăcerii, oferind ascultătorului multiple perspective semantice de ordin simbolic și lirico-filosofice, precum și o experiență contemplativă și intensă, specifică fenomenului sonor contemporan.

TEHNICI EXTINSE ALE ACORDEONULUI INTEGRATE ÎN DISCURSUL COMPONISTIC

O particularitate esențială a pieselor din ciclul *Expanding Space I, II* rezidă în *integrarea tehnicilor extinse specifice acordeonului în scriitura componistică,* fapt care contribuie substanțial la constituirea conceptului componistic și dramaturgic al acestora. Ghenadie Ciobanu folosește un arsenal larg de efecte oferite de posibilitățile acordeonului contemporan.

Unul dintre cele mai des întâlnite în partitură este ***clusterul,*** care constă în apăsarea simultană a unui grup dens de sunete producând un complex disonant compact. La acordeon, *clusterele* pot fi realizate fie

cu palma pe claviatură, fie prin apăsarea mai multor butoane apropiate. Sonoritatea rezultată, un conglomerat disonant, transmite un sentiment de conflict și zbucium interior, marcând momentele de maximă intensitate emoțională. De asemenea, prin schimbarea registrului acordeonului (*clustere* în registrul grav, respectiv acut), compozitorul obține diferite nuanțe timbrale – cele grave sună amenințător și masiv, cele acute – strident și anxios.

Procedeul specific acordeonului, obținut prin fluctuațiile de presiune ale burdufului (implicând mișcări foarte rapide de deschidere și închidere pe un sunet sau acord, generând un „tremur" intens al dinamicii – uneori chiar și al înălțimii sunetului) numit ***bellow shake***, este de asemenea utilizat de compozitor în partiturile analizate, în special pe acorduri sau *clustere* în momentele de apogeu dramaturgic ale pieselor. Efectul creat este cel de „agitare" sonoră, care trimite, pe plan emoțional, la simbolismul „luptei" eroului liric, al tensiunii, efortului și instabilității. Din punct de vedere acustic, această tehnică sporește și proiecția sunetului în sală, atrăgând atenția ascultătorului în mod direct asupra momentului respectiv.

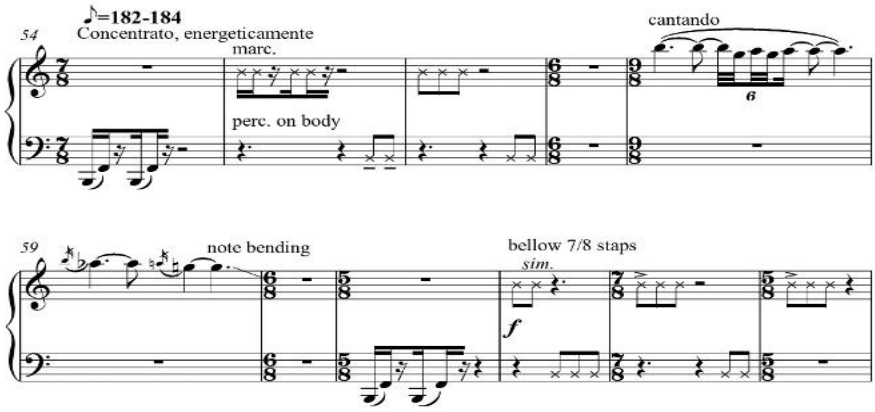
Un alt procedeu ce apare în discursul sonor al creațiilor analizate este ***vibrando***. Folosit frecvent pe acorduri lungi, mai ales în extremele registrelor grav și acut, acesta conferă „energie" sunetului static: prin vibrația rapidă, acordul își prelungește durata și „capătă viață". Compozitorul indică adesea *vibrando* pe valori lungi, exprimând o tensiune interioară mocnită. Pe planul expresivității, această tehnică adaugă o notă de neliniște sau emoție intensă – un sunet continuu, dar care nu este niciodată calm, ci mereu fremătat. Tehnica interpretării acestui procedeu impune menținerea ritmicității și, totodată, controlul dinamicii, ceea ce necesită o mare măiestrie din partea acordeonistului.

Procedeul ***note bending***, care constă în modificarea microtonală continuă a înălțimii unei note (*pitch*), este considerat unul relativ dificil pentru acordeon, însă realizabil prin combinații speciale de registre și control al presiunii aerului (de exemplu, folosind valva de aer pentru a „scăpa" aer în timp ce sună o notă, scăzându-i ușor înălțimea). În partitură apar indicații explicite de *note bending*, semnalând locuri unde interpretul trebuie să deformeze intenționat sunetul. Impactul expresiv este cel al unui „geamăt" sau „oftat" al acordeonului, sunetul pare că „plânge": starea eroului liric indică o emotivitate sporită. Pentru interpret, tehnica cere finețe și control extrem, deoarece trebuie evitată căderea bruscă a sunetului: *bendingul* trebuie să fie gradual și intenționat, integrat fluent în fraza respectivă.
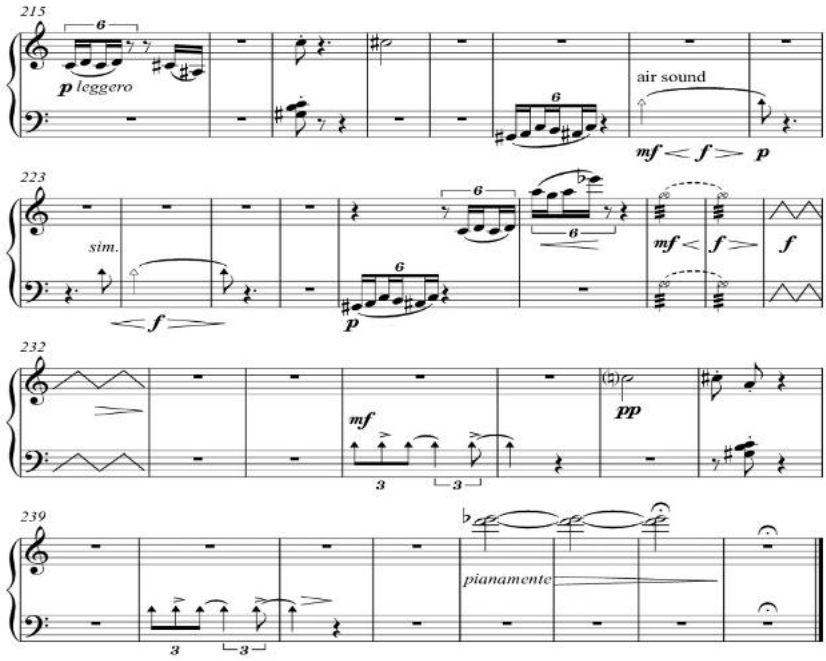
Unul dintre cele mai interesante procedee extinse în arta acordeonului contemporan este *percuția pe corpul acordeonului* – indicată în partiturile analizate ca *perc. on body*, *bellow slaps.* Aceasta presupune lovirea ușoară, cu mâna, cu palma sau degetele, fie pe carcasa de lemn a basului, fie pe clapier, obținând sunete surde, asemănătoare unei tobe mici. În *Expanding Space*, astfel de efecte percutante apar ca elemente-surpriză, notate în partitură prin *marcato*. Rolul lor este de a introduce un element ritmic pregnant și o schimbare bruscă de sonoritate în discurs. De exemplu, după o secțiune dominată de sunete susținute și *tremolo*, o bătaie ritmică pe corpul instrumentului aduce un accent intens, neașteptat, readucând caracterul *scherzo*, jucăuș, dar uneori și grotesc. De asemenea, expresivitatea percuțiilor pe corpul acordeonului poate sugera bătăile inimii sau poate fi asociată unei atmosfere ritualice, de incantație, atunci când bătăile sunt repetate cu ritmicitate. În creațiile analizate, acest procedeu contribuie la diversificarea texturii și la scoaterea în evidență a aspectului vizual-interpretativ: acordeonistul devine vizibil mai „implicat fizic", ceea ce sporește dramatismul demersului sonor.

La acordeon, elementul percusiv poate lua și forma de ***rolling taps*,** care constă în lovituri rulante sau „rostogolite" pe suprafața instrumentului, realizate prin trecerea rapidă a degetelor pe claviatură sau peste burduf. Interpretul execută o serie rapidă de bătăi fine, ca o rafală percutantă. Compozitorul indică distinct în partitură *Rolling Taps*, solicitând interpretului să „plimbe" degetele pe un anumit segment al acordeonului, obținând un efect ritmic rapid, cu înălțime nedeterminată, care „însuflețește" întreaga textură sonoră. Gh. Ciobanu îl folosește pentru a intensifica momentele de acumulare – un *rolling tap* poate apărea, de exemplu, pe fundalul unui *crescendo*, semnalizând „fierberea latentă", înaintea unui nou accent puternic. Ca expresie, această tehnică adaugă nervozitate și suspans, fiind percepută ca un freamăt înaintea unei izbucniri.

Totodată, compozitorul lasă la discreția interpreților *libertatea de a doza discursul pe plan temporal,* ceea ce evidențiază caracterul contemplativ și liber al muzicii: pe de o parte, acordeonul are capacitatea de a susține sunete mult mai lungi ca durata indicată, întrucât burduful permite aceste alungiri, la discreția interpretului, iar, pe de altă parte, indicațiile *più largo, rallentando,* utilizarea frecventă a coroanei și a pauzelor induc ideea de timp muzical „elastic", care „se dilată sau se comprimă" în funcție de expresivitatea momentului. Interpretul este invitat să „respire" împreună cu instrumentul, să „aștepte" ca sunetul să se stingă complet înainte de a continua sau, dimpotrivă,

Exemplul muzical nr. 4, mm. 54-64:

Exemplul muzical nr. 5, mm. 215-246.

să grăbească anumite figuri, în funcție de conținutul discursului. Astfel, fiecare artist își poate lăsa amprenta personală, iar fiecare reprezentație va deveni unică în felul său, demonstrând că timpul muzical este tratat în mod flexibil, ca parte a expresiei muzicale și nu ca o simplă convenție metrică:

Îmbinarea tuturor acestor tehnici specifice acordeonului conferă lucrărilor din ciclul analizat o sonoritate singulară și o forță expresivă deosebită.

PROVOCĂRI ALE INTERPRETĂRII SCENICE

De menționat că *realizarea scenică* a acestor lucrări solicită interpreților un nivel tehnic foarte înalt și o înțelegere profundă a discursului componistic contemporan. În acest sens, *Expanding Space I, II* necesită o înaltă măiestrie în stăpânirea efectelor speciale, care, puse în slujba exprimării conținutului figurativ al creației, contribuie pe deplin la realizarea concepției autorului.

Pentru o bună interpretare a acestui ciclu, acordeonistul trebuie să dea dovadă de un „simț" arhitectonic subtil, înfruntând provocări ritmice și de memorare, condiționate de limbajul atonal și discursul imprevizibil – pasaje de aleatorică controlată sau metrici fluctuante etc. – ce necesită o concentrare sporită și înțelegerea logicii interne a dramaturgiei lucrării. În general, nivelul de dificultate al partiturii *Expanding Space* este foarte înalt – nu putem vorbi despre o piesă de bravură tehnică în sensul „tradițional", ci despre una de „virtuozitate intelectuală și auditivă superioară". Acordeonistul devine un „sculptor al sunetului în spațiu": el „modelează" fiecare nuanță, demonstrând totodată o intonație impecabilă (chiar și în disonanțe sau sunete netemperate, esențial fiind raportul dintre

acestea). Lucrările de acest tip, cu un profund subtext intelectual-filosofic, „obligă" interpreții să tindă spre noi trepte ale conștientizării sunetului, dând dovadă de maturitate artistică.

În cadrul premierelor din 2021 și 2022, Radu Rățoi, căruia îi sunt dedicate piesele, a interpretat strălucit aceste lucrări, demonstrând cu elocvență că o partitură contemporană poate fi transformată într-un act artistic complex, în care precizia tehnică se împletește cu sensibilitatea și imaginația. Renumitul acordeonist a propus o viziune interpretativă originală, confirmând bogăția de sensuri ce pot fi extrase din partitură și dând dovadă de o înțelegere profundă a mesajului complex al lucrărilor. Contrastele dintre episoadele sonore au fost reliefate cu o mare finețe, precum și indicațiile agogice și de caracter ale partiturii (de exemplu, pasajele marcate *dolce e legato* sau cele cu mențiunea evocatoare *pianamente, senza peso*, *leggero, come in una foschia* – „încet, fără greutate, ușor, ca într-o ceață" etc.).

Totodată, se impune și evidențierea faptului că experiența interpretativă a lui Radu Rățoi a marcat scriitura componistică a acestor lucrări: tratarea registrelor, echilibrul timbral, dublările texturale în partidele ambelor mâini, varietatea aplicării *bellow shake* și a *vibrando* etc. au fost „adaptate" la particularitățile mecanice fine ale instrumentului – ca rezultat al unei strânse colaborări dintre autor și interpret – Ghenadie Ciobanu și Radu Rățoi – care a avut loc în procesul de pregătire a premierelor. Astfel, intervențiile pertinente ale interpretului-virtuoz, oferite din perspectiva cunoașterii profunde a posibilităților instrumentului, au contribuit la valorificarea deplină a mesajului componistic și a dimensiunilor figurative ale lucrărilor.

În aceeași ordine de idei, remarcăm faptul că expresivitatea gesticii acordeonistului în timpul interpretării – mișcările ample ale burdufului, atacurile percutante, schimbările bruște de registru – devin parte integrantă a mesajului componistic, potențând comunicarea dintre interpret și public.

Prin bogăția sa de conținut și prin standardul înalt de execuție pe care îl impune, ciclul de piese *Expanding Space* constituie nu doar o provocare pentru acordeoniști, ci și un prilej de reflecție, de căutări artistice și de noi semnificații. Pentru interpreți, abordarea acestor piese lărgește orizontul abilităților: nu mai este vorba doar de a cânta bine, ci de a *intra în laboratorul sunetelor*, de a deveni co-creatori ai mesajului artistic, alături de compozitor.

CONCLUZII

Ciclul *Expanding Space I, II* de Ghenadie Ciobanu reprezintă o contribuție de referință în literatura contemporană pentru acordeon, ilustrând modul în care un compozitor valorifică tradiția instrumentală și o proiectează în sfera inovației artistice. Prin structura sa liberă, de tip *fantezie*-scherzo, și prin evoluția organică a materialului sonor, lucrarea atestă un univers auditiv original, în care sunetul și tăcerea, disonanța și timbrul, gestul și contemplarea coexistă într-un echilibru subtil. Demersul componistic al lui Gh. Ciobanu consolidează poziția acordeonului ca instrument pretabil experimentului sonor postmodern, ridicându-l la „rangul" de partener în explorarea și cercetarea sunetului, alături de alte instrumente ale muzicii contemporane.

Articol recepționat: 21 februarie 2026
Articol acceptat: 13 martie 2026

BIBLIOGRAFIE

1. Ciobanu-Suhomlin, I. Creații pentru instrumente solistice din perspectiva secolului XXI: noi opusuri ale lui Gh. Ciobanu. (Sochineniya dlya soliruyushchikh instrumentov v perspektive 21 veka: novye opusy G. Chobanu), în: Valorificarea și conservarea prin digitizare a colecțiilor de muzică academică și tradițională din Republica Moldova. Coord. șt. I. Ciobanu-Suhomlin, D. Bunea. Chișinău: Valinex, 2023, 42-52. https://doi.org/10.55383/digimuz2023.06

2. Mîrzac, S. Interviu realizat cu Ghenadie Ciobanu. Chișinău, 25 octombrie 2025. Arhiva personală.

3. Nemescu, O. Istoria muzicii spectrale, în: Revista Muzica, nr. 5, 2015, 3-24.

4. Sandu-Dediu, V. Muzica nouă între modern și postmodern. București: Editura Muzicală, 2004. 300 p.

5. Ciobanu-Suhomlin, I.; Mironenco E. Tăcere albă de Ghenadie Ciobanu și problema conținutului nespecial în muzică (1), în: Artă și Educație Artistică, nr. 1, 2006, 20-25.